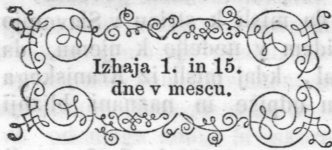

SLOVENSKI GLASNIK.

Izhaja 1. in 15.
dne v mescu.

Lepoznansko-podučen list.

Veljá za celo
letó 3 gold.

Vreduje in na svitlo daje: Anton Janežič.

Št. 16.

V Celovcu 15. julija 1861.

VII. zV.

Sonet.

(Zložil Fr. Cegnar.)

Mornár na ladji pisani ozira
V morjá se neizmerno globočino;
Predrè-li on z očesom morskó tmino?
Zapazi, kaj se v njej rodí, umira?

O, naj ga z Bogom dober veter tira,
Pripelje srečno v milo domovino!
Zastoj on meri pod seboj globino,
Njegovemu očesu se zapira.

Ti imaš pred očmi prihodnje dneve
In iščeš skerbno sreče zaželjene,
Al si izmeril sreče dom, dom reve?

Naj sreča in veselje s tabo hodi,
Naj mili Bog stopinje tvoje vodi:
Ne preiskuj, kam te osoda žene!

Pravi prijatelj.

(Spisal J. Kosmač.)

(Dalje.)

Po večerji jo Štefan urno pobaše k sosedovim. Pevke in pevci so bili zbrani in Štefana željno pričakujejo. Ko on v hišo stopi, se ga vsi jako razveselè in kmali potem neko znano pesem zapojó. Štefan pa ne more ž njimi peti, ker nje verstnih besed (teksta) iz glave ne vé. — Ko jo odpojó, mu Tone enekrati počasi zapoje, in Štefan si jo kmali zapomni. — „No, vidiš, da ti gré v glavo, kakor sam hočeš!“ — Na to jo drugič povzamejo, in že jo on kroži, kakor slep ščinkovec, in vsi se mu čudijo! Tone pa pravi: Bistra glava vse premaga! — Lej, če se hočeš poleg petja tudi branja učiti, te ga tudi navadim.“

Poskusiva, če bo šlo!

„Le sèm se vsedi, prec bova pričela.“ Vzame s police kamnato tablo, in začne prvé čerke na njo pisati s čertnikom in potem pa razločno izgovarjati. „Le pazi, da si jih po inenu in podobi zapomniš, boš vidil, da boš kmali kmali brati znal,“ mu Tone vživo priporoča. In tako gré učenje od večera do večera naprej, in v štirinajstih dnéh je Štefan že precej gladko bral.—

Pri drobnici na paši je imel priložnosti peti in brati dovelj. Ko namreč njegova drobnica ob nekem potoku zeleno travo muli, on pa ob potoku gori in doli šeta in vesele ribice sèm ter tjà švigati zamišljen gleda. Bilo je že okoli treh popoldne v kvaterno saboto v jeseni, kar začne na Križni gori priterkovati in prazniku

zvoniti. Štefan klenkanje zaslišati, se veselja vnet odkrije, poseže v torbico in vzame iz nje piščalko svojo in jame tako prijetno in milo na njo piskati, da bi kmali rekel: kozé in ovcé so nehale krog njega muliti in le njegove mile glasove so poslušale. Ko že precej dolgo vès zamaknjen v svojo piščalko piska, ga mož srednje starosti s preklano suknjo memo gredé ogovori, rekoč: „Fantič od kod si in čigav, kje si se tako verlo piskati izuril? Če bi jez s tebo bil in tako piskati znal, kakor ti, gotovo ne bi na kmetih ostal za nič, tem menj pa pastirčeval. Šel bi v kak terg ali mesto, tam bi se v godbi bolj izuril, in ne bi ti bilo treba drobnice pasti in ovsenika gruditi; v mestu bi si s svojo umnostjo, posebno če bi se kakošnega goršega godbenega orodja poprijel, lahko pogačo služil, in porok sem ti, da bi se ti stokrat bolje kakor pri kozah godilo.“

Štefan. Dragi moj gospod! Vi ste gotovo iz kakega mesta, Vaša suknja Vas razodeva; pri nas na kmetih nihče drug preklane suknje ne nosi kakor gospodje in pa šolmošter. Ne prigovarjajte mi mestnega življenja ne, jez sem veseljši, da nisem teržan in zadovoljniši na kmetih, kakor pri Vas v mestu, bes te lopi, da je res! Tukaj vživam prost zrak, prepevam in piskam od ranega jutra tjà pozno v večer, si ne zberam ne v jédi, ne v pijači, sem zadovoljen z ovsenikom v torbi in z bistro in merzlo vodo iz vira, in ni sile trebuha okoli mi nositi! — Koder sonce teče, kruh povsod se peče, mi oče dostikrat v prilikah pravijo. Tudi moj stric, čil in krepak fant pri 23 letih, brez vsega rokodelstva s plenkačo v roci in žago na rami, so jo bili njega dni na Hervaško mahnili, kjer so ene leta hraste podirali in žagali, in potlej pa, ko so si pri tem delu nekoliko opomogli, so jo od tukaj sčasoma naprej proti Slavonii tudi s trebuhom za kruhom potegnili, in kaj mislite, kako so jo bili zadeli? — Verjemite ali ne verjemite, prav dobro! — Premožen gospodar so sedaj blizo Mitrovic, imajo, kakor mi oče dopovedujejo, veliko hišo kakor farovž, polja in senožet dovelj, dva prostorna vinograda, v kterih pridelajo v dobrih letih več od 50 šartinov dobrega vina, poleg hiše pa vert poln češpelj, ktere sušé ali jih pa v slivovec pokuhavajo. Iz tega previdite, da jim gre dobro, težko da bi jim pogače primanjkovalo, in pri vsem tem tudi z lesom barantajo, pri kterem se dá tudi marsikter groš pridobiti. — Če Bog dá, tudi jez ne bom v domačih hribih ostal in vedno drobnice pasel, in ovsenik hrustal; kakor hitro še nekoliko odrastem in dosti krepak postanem, jo bom tudi jez za stricom v Slavonijo pobrisal.

Bilo je ob velicih šolskih praznikih po doveršeni 5. šoli, dan prijeten in gorak, družina gré ajdo žet; oče

pravijo: „Janez, pojdi greva v Ogrado, da bova, dokler je lepo in suho vreme, orehe otepla. Kdo gre raji kakor jez, posebno ker sem vedil, da v duplu orehovem polhi bivajo, ki so že toliko orehov oluščili; danes jim bom dal, kar jim gré, si mislim, vzamem žakelj, košaro in dober otepač. Na oreh pridši pobezam s tanko šibico v duplo, in ko bi trenil, šineta dva verla tolsta polha iz njega, naglo hočem enega zagrabit, ovehnem, noga mi po nji zderči, čof! — in jez pod orehom ležim. Presneto sem se bil počesal, le k sreči, da se nisem bil na špičasti kamen pod orehom zavalil, sicer bi bil v tem hipu strepetal. — Oče so se bili še bolj vstrašili kakor jez, ker pa vidijo, da si nisem nič posebnega hudega prizadjal, se spravijo sami na oreh in ga začno sami otepavati, da je vse vprek letelo, in kmali je pod njim orehov in češulj vse polno, jaz vstanem in janem v košaro orehe pobirati. Ko sem jih že kake pol košare nabral, prižvižga memo Ograde precej odrasčen in čverst junak, se vstavi poleg plota in pravi: Dobro srečo! So že zreli? Jez ga v enomer gledam, pomišljam sem ter tje, kdo da je, vendar le ga nisem mogel spoznati.

„Oho, Janez! Kakor vidim, me ne poznaš več.“

Janez. Kako te bom poznal, ne vém, če sem te kedaj vidil ali ne!

Štefan. O vidil si me vidil! Al se ne spomniš več tistega pastirja, ko bil si pred sedmimi leti, ko sem nad logom drobnico pasel in na piščalko piskal, k meni prišel.

Jan. O ja dobro! Pa ne da si Serpanov Štefan? —

Štef. Da, ravno tisti, kakor vidiš!

Jan. Od kod jo primahaš tako vesel?

Štef. Bil sem šel v grajšino po potni list.

Jan. Čemu ti bo potni list? Jo misliš morda v Teržič po mešič, v Loko po moko, v Ljubljano po podgano, ali pa celó iz dežele potegniti!

Štef. Ja, kam pa še? V Mitrovico v Slavonii čez kakih 14 dni k stricu. Očetu že dolgo časa dopisujejo, da naj me k njim pošljejo. Toda Mitrovica je deleč, blizu Belograda, za me na koncu sveta, ker nisem bil še čez mejo obnebja naše fare. Ravno prav, gospod ljubljanski učenc! — ti véš, da ne znam pisati, in vendar bi stricu rad pisal, da mislim v kakih 14 dneh od tukaj odriniti in k njim iti; zato te prosim, pridi v nedeljo popoldne k nam, da boš stricu v mojem imenu pisal, kdaj mislim k njim priti, in ker pravega pota ne vém, da mi pišejo, kod naj hodim, da varnejše potujem in najpred v Mitrovico dojdem. Moj oče in mati te bota gotovo pri nas viditi vesela. Pridi, pridi, da se posloviva, morda se ne bova nikdar več vidila!

Jan. Gotovo pridem, če Bog dá, z Bogom!

III.

Očetov namen na orehu ni bil drugi, kakor, da bi berž ko berž orehe do čistega otepli. — Kar je bil Štefan odšel, je bilo že precej en čas. Janez, me zakličejo! Poglej, poglej po vejah, ali še kje kaj orehov zagledaš, mislim, da sem jih čisto otepel. — Jez gledam po vejah in gledam, pa vendar skoraj nič ne zapazim. E, če je še kje kako zerno, naj pa bo, ga bodo že polhi ovohali. Le doli pojte, da pobereva in greva, sonce se je že precej proti zahodu pomaknilo, nas bo še tako noč lovila, preden požeto ajdo v kozolec spravimo. Oče pridejo z oreha, ter hitiva orehe pobirati, jez v košaro, oče pa v žakelj. Ko

vse čisto pobereva, mi pravijo; zdaj pa le ročno, ti nesi košaro, jez bom pa žakelj na ramo zadel, in gresta spod oreha. No, kaj ti je Serpanov Štefan povedal?

Jan. Povedal mi je, da misli k stricu v Slavonijo iti in me poprosil, naj pridem v nedeljo k njemu, da bom pismo do njega pisal, kdaj misli iz Kranjskega odriniti in ga prosil, naj mu odpiše in naznani bližnji pot do Mitrovice.

Oče. Ja, vse bi bilo prav, če bi le Štefan tudi pismo brati in saj za potrebo čakati znal, mu oče odrečejo. Fant je res bistro glave in pri stricu bi mu pisanje in računstvo veliko veliko hasnilo, ker slišim, da je njegov stric premožen mož, neoženjen in kupčuje z lesom. Pri kupčiji in enakem opravištvu noben človek ne more vsega v glavi nositi, sicer bo lahko okanjen; zato bi bilo prav, če bi fant saj toliko pisati znal, da bi ga mogel stric za vsako opravilo porabiti. Jez fantovega očeta veliko obrajtam, prijazen je, delaven, pravičen in pobožen mož. — Kaj pa, če bi se mu ti ponudil, in bi ga, dokler si na vakancah še, v pisanji, preden gré iz dežele, vsaki dan nekoliko podučeval; zato bi ti bil on danes ali jutri gotovo hvaležen.

Jan. Iz serca rad storim, v enem mescu se zná v pisanji izuriti in v rajtengah toliko naučiti, da si za potrebo lahko vse zapiše, česar mu je treba, če ima le glavo zato?

Oče. Menim da.

Jan. Tako mu bom pa v nedeljo omenil in ponudil se mu, da ga hočem v pisanji podučevati, če le domá ostane, dokler vakance terpé.

Oče. Prav tako! Vés kaj, Janez! V nedeljo grem tudi jez k Serpanovim, imam nekaj posebnega s Štefanovim očetom govoriti, pomenili se bomo od vsega bolj na tanko kako in kaj. In če ga v enem mescu toliko naučís, da si bo znal saj najpotrebniše reči zapisati, ti zalo darilo omislil, kader k tebi o sveti Elizabeti pridem v Ljubljano, da ga boš vesel; ker je Serpan moj najgorši prijatelj, naj bo tudi Štefan tvoj, in ti njegov. — Pri vsem tem pa vendar ne morem drugači reči, kakor da je Hervašija za Serpanovo rodbino obljubljena dežela, ker vsi, dokler so še mladi korenjaki, tako radi na Hervaško zahajajo, dežela jim je res, bi djal, ki se med in mleko cedi po nji. Še dobro se spominjam, ko mi je bil Andrej, Štefanov oče, spervič zbleknil, da jo misli na Hervaško za kake leta potegniti, in ko si bo nekoliko opomogel in si saj toliko gotovega denarja prihranil, da si bo nazaj pridši mogel blizo naše vasi pod klancom na ravnini, ki ji stražišče pravimo, bajto napraviti, Ravno tako, kakor je mislil, je tudi storil. Prišel je bil iz Hervaškega čez 5 let, ravno tisto spomlad, ko je bila mati tebe povila, in ker je bilo že precej pozno zvečer, je pri nas ostal čez noč, drugi dan še le je šel na dom svojega starega očeta. — Ko bi ob plat zvoná vdaril, je po vasi zadonelo, da je Serpanov Andrej iz Hervaškega prišel, in že so jeli ljudje šepetati: Zdaj se bo pa vendar le skazalo, ako je ošabni Neži zvest ostal ali ne, in prec drugi dan pride k meni neka jezična in pa radovedna babura in me pobara, rekoč: Matija, al je res Serpanov Andrej iz Hervaškega prišel in toliko denarja prinesel, kakor ljudje govore? — To ni nikoli mogoče, moj brat Lorenc je bil tudi 4 leta doli, pa si ni skor nič prislužil, še celó pridne obleke ni domú prinesel. Kaj veljá, on si je mogel na kako

drugo vižo toliko denarja skup spraviti; morebiti, da je celó koga ub..! — Pa naj bo kakor hoče.

Matija. Ljuba moja! Kar vem, to povém. Andrej je prišel res iz Hervaškega; koliko denarja je prinesel, mu nisem v možnjo gledal, to pa vendar vé, da si ga ni na nobenem krivičnem potu pridobil, jez ga poznam kakor samega sebe že od mladih dni; da svet krivo od njega sodi, bi skorej mislil; on je pobožen, delaven in varčen človek, torej tudi dobro vé, kako se krajcar zasluži, po tem takem si ga vé tudi v prid obrniti. Kdor rad ne dela, ampak raji popiva, ne more beliča v žepu terpeti, vse kar si s težavo prisluži, mu suho gerlo postruži! Tako je delal menda tvoj brat; zato je tudi stergan prišel domú. Od lenuhov je Vodnik tako le pel:

Lej stvarnica vse ti ponudi,
Le jemati od nje ne zamudi,
Lenega čaka
Stergan rokav,
Pal'ca beraška
Prazen bokal!

Od Neže tudi ne vem drugega reči, kakor da je čedno, pridno, priljudno in bogaboječe dekle. Že več snubačev je imela, od katerih ji ni bil dozdej še nobeden všeč; če sta si obljubila danes ali jutri skup priti, bosta tudi obljubo dopolnila, naj ljudje kvantajo, kar hočejo, in babura gre z dolgim nosom, od kodar je prišla.

(Dalje prihodnjic.)

Kralj Dečanski.

(Poleg Subotičeve junaške pesmi „Kralj Dečanski.“)

(Dalje.)

II.

V lepem dolu Ozrojev in ned selom Zerzevim kraj reke Planika je stal grad, obdan z globokimi jarki in debelimi zidovi. Čverste hrastove vrata je imel z železjem okovane, ki so se samo tedaj odpirale, ko se je prijatelj gradu približeval. Danes so grajske vrata odperete, ker sedi gospodar gostov pričakuje, pa je šel pred vrata. Jesen je, ali dan je lep, da mu ga ni enacega. Modro nebo je brez oblaka, sonce sije čisto, kakor bi bilo skópano, nima več tiste neugodne spare in ne peče, ampak tiho ogreva. Travica je z biseri posuta, potočiči ljubó šumljajo, ljubše kakor spomladi, ali zares ali pa se le tako zdi, ker bodo morali skoraj umolkniti pod debelo ledeno skorjo.

Stari grajšak sedi na kamni klopi; lepa vnuka stoji zraven deda. Objela ga je z levo roko, nagnila je svojo glavico k njegovji, z desnico se mu pa po bradi igra. Ali si bil pred žetvijo na njivi? Ali si vidil tisti zreli klasček in zraven njega tisti višnjeli cvetek? Ktero izmed obojega je milše, katero očesu ugodniše? Tako stoji kraj deda krasna vnuka. Starcu je čas lase pobelil, leta so mu čelo razorale in s temena kinč vzele, ali niso mu z lic rožic pobrale, ne telesu moči oslabile, star je postal ali junak ostal. Vse je dobro, samo eno ne. Lej, že je deset let, kar sonce za starca ne sije; oči imá kakor sokol, ali belega dne ne vidi. Deklica je v prvem cvetu, kakor ljub rožin popček, ki je ravno nedrijce odperl in miline le predčutiti daje, pa se ne

ve, kaj je pri njej lepše: ali črnkasti lasci, povemo svile; ali čelice, sedež miline; ali očesca, ogledalo raja, ki se v njih utrinja ljubezen in nedolžnost; ali ličica, z mlekom oblite in z rožicami potresene; ali rosne jagodne ustnice, ki krijejo dve stročki biserov; ali beli vrat, dika labudu; ali celo telo, ki je ponosno raslo zraven tenkega bora in visoke jelke; celo pa je obsula s svojim čarom njena lepa duša in vsesilna skrivnost lepega telesa; celo je oblila čistost z jasno svetlobo, kakoršnjo daje svetniški glavi, ktera se očem ne daje viditi, ki pa serce čudežno na se vleče.

Ded molči in se nič ne premiče, kakor kip iz marmora. Resnost se mu je po licu razvila; vidi se mu po globocih mislih, da ima za sebo dolgo življenje, pred seboj pa večnost odperto. Deklica se z njegovo brado igra; igra se, ali misli na kaj drugega: kmal se nasmehne, kmal se namerdne, kmal se jej zdihljej ukrade, ali zdihljej serca presrečnega, ne zdihljej tožnosti in hrepenenja.

Zdaj starec tiho spregovori: „Deset žalostnih let je že minulo, kar ded svoje dete obimlje, pa mu sladkega obličja ne vidi. Ti si bila takrat malo dete, komaj šest let si imela. Vedno te vidim, kako k meni tekaš, noseč mi cvetek ali metuljčka, ter mi pomaljš svoje medne ustnice; misliš begati, pa mi poljubek daješ; dete hoče deda prevariti! Povej dedu, milo dete moje, ali si še tudi zdaj tako lepa, tako prikupna?“

Deklica mu sramožljivo odgovarja: „Prašaj za to, mili ded moj, bistrega potoka in belega goloba; v potoku se navadno umivam, z golobom se gostokrat pogovarjam.“

Nasmeja se ded temu odgovoru ter beseduje: „Jaz sem prašal potoka, potok pravi: Angelija je lepa, ali bi rada še lepša bila: cvetke bere, vpleta si jih med lasce pa mene poprašuje, kateri cvetek se ji naj bolje udaja. Ali je taka, sladko dete moje?“

Če bi bil ded mogel viditi, spazil bi jej bil na obrazu ogenj, kakoršnjega daje uganjena misel.

„Golob pravi: Angelija je poprej meni dajala sladke besede in zernje iz medenih ustnic, ali zdaj me več pogledati neče in me ne pita in ne napaja iz ustic. Jaz sem golobu na to govoril: nikar ne toži, beli moj golob, ni samo tebe ta huda sreča doletela, tudi meni se nič boljše ne godi. Poprej se je moja Angelija dokaj z dedom kratkočasovala, proševala ga, da jej pripoveduje, kaj je vidil v daljnih zemljah, ali pa mu sama pripovedávala, kako lepo njeno cvetje cvete, skakávala je neposajeno okoli deda kakor mlada serna okol matere. Ali zdaj tako ni, moj golob; Angelija zraven deda sedi, ded molči, Angelija molči; ded besede pričakati ne more, ded jo poljublja, ona pa zdihava. Ali ni taka, sladko dete moje?“

Angeliji obraz žari od živega ognja, očesca gledajo v travico.

Zdaj se zasliši teptanje iz daleč, in koj za njim se prikaže jezdec. Hiti kakor bi ga podili in bi imel smerti ubegniti. Ko ga Angelija ugleda, poskoči jej serce v njedru. „Lej kneza,“ veselo vzklikne, ali naglo preterga glas, vzdigala se je noga, da bi mu šla naproti, ali hitro se je nazaj potegnila; spómnila se je vnuka dedovih besed, pa se jej ni dalo z mesta ganiti.

Kedar knez blizo pride, skoči z dobrega konja pa ga pusti, naj gre, kamor ga je volja, sam pa gre k starcu in deklici ter ju prijazno pozdravi: „Zdravo,

knez Grebostrek, zdravo, lepa Angelija, ni moglo nebo lepše vkup spraviti dvoje ljudi, kakor deda in vnuko, on je vitez, ona pa lepota, ki sebi ravnega ne poznata.“

Odgovarja mu Grebostrek: „Bog te sprimi, knez Žiglovski, kje se je pa Dean zaderžal?“

„Podila sva konja na stavo, ali je hitrejša Vila od Lastavice; pa je moja Vila stavo dobila in Lastavico daleč zadej zapustila.“

Ko je te besede govoril, vbere oči na deklico, pa jo gleda, kakor mati edinca, in se je ne more nagledati. Na to pa razširi obe roci, in njeno serce bije na njegovem.

Zdaj pride tudi Dean z Lastavico, skoči ž nje in jo pusti k Vili, sam pa gre k dedu in sestri. Dedu poljubi desnico, sestrici pa medene usta, knezu Žiglovskemu se pokloni in dedu govori: „Ded, stavo sem zgubil, utekla je Vila Lastavici. Ded pa mu reče: „Ne obtožuj Lastavice, Lastavica je zanesljiv konj, al bi čudo in sramota bila, če bi utekla Vili Lastavica.“

Vzdignejo se in gredo v beli grad, kjer je bil gosposki obed za nje pripravljen, in ko so se nekoliko okrepili, reče domačin: „Povejte mi, draga moja deca, kaj dela kralj v belem Skadru, ali je zdrav in vesel?“ Dean mu odgovori: „Kralj je zdrav in vesel, obhajal je god svoje hiše in mnoge goste pogostil: iz vse Zete, iz Zaholmske zemlje, iz Primorja, iz Rasijske in iz Serbske zemlje. Prišlo je tudi mnogo Bošnjakov: mladi Hrelja iz mesta Tuhelja, Ozrislav s Konjic in Grubeša s Kruševca. Dobro smo se veselili, hvala kralju za obhajanje, ali še večja hvala za veliko njegovo milost, s katero je napil zdravico tistemu staremu knezu in vitez, ki je oslavil Serbsko orožje v Anatoliji. Še je rekel kralj, kako mu je žal in težko, da mu je starost oči vzela, da tedaj ne moreš zraven njega biti, da te praša za modre svete in se nauči od starega junaka, kako je treba sovražnike premagovati in svoji rodovini na čast in slavo biti.“

Na to mu stari domačin odgovarja: „Hvala kralju, da se spominja mene zraven toliko svetle gospode; ali kar želi, da bi jaz poleg njega bil, to ne more biti, pa tudi ni potrebno. Kdor ima tako modrega očeta kakor mladi kralj kralja Stepana, temu ni treba sveta od drugega; in kdor je znal Bolgare pod Zemljanom potolči, ta ne potrebuje nauka od nikogar drugega, kako se morajo sovražniki premagovati in je treba svoji rodovini na čast in slavo biti. Kralj Milutin, ded mladega kralja, je bil velik junak in vojvoda, predobil je mnogo zemlje in mest in je zavdal Carigradu dokaj skerbi; ali vnuk ga bode prekosil, dobro pazite, kar vam pravim. Vse se mi tako vidi in dozdeva, da bo Dušan Serbijo oslavil in veliko carstvo iz nje napravil. V prihodnost je težko pogledati in v naprej povedati, kaj bode; ali kakor mi moja starost kaže, kakor se pokazuje duh mladega kralja, če mu le Bog življenje dá, iz Gerškega bode Serbsko carstvo, Serbsko ime se bode oslavilo in slavilo, dokler bo zemlja in ljudi na zemlji.“

Odgovarja na to Žiglovski knez: „Ko pridemo v Skader k Dušanu in mu povemo, kako misli in kako govori stari Grebostrek, kralj se bode močno razveselil. Pri njem je nekaj dvorjanov, ki premišljajo, kako bodo kralja pohvalili, ali da bo pohvala povoljna, na to misel ni nobeden prišel in na to pohvalo, ki jo bomo od tebe našega dobrega domačina njemu prinesli.“

Grebostrek na to odgovarja: „Ne meri to na

hvalo, to je le prerokovanje starčevo, ki ve, kako ljudje živé, in prerokuje, kako mora biti, če božja volja drugači ne sklene. Ali ker bote nesli Dušanu te dobre in pohvalne besede, nesite mu še te svete, v njih bo več koristi kakor hvale in sladkega prilizovanja. Naj se varuje slabih svetovavcov, z dobrega pota naj ne hodi; kraljevanje z grehom početo je od samega Boga prekleto. So taki ljudje in njih število ni malo, ki jim tiha očetova vlada ni po volji. Ti objokujejo vsak dan, ki je izgubljen za slavo Srbije, in mermrajo na miroljubje, kakor na izdajstvo proti kraljevini. Niso to malopridneži, ne samo mladi vitezi, ki bi radi vojsko in boje, da bi se kakor junaci v pesmih prepevali ali da se nagoltajo blaga in bogastva. Tu so tudi bolj zreli ljudje, ki ljubijo svojo domovino in dobro vidijo, kakošni so časi in kakošni dnevi priti morajo, pa bi radi pri deljenju sveta, kjer je pravica vsakega enaka, velik del svoji očetnjava pridobili; ali ker vidijo, da se nič ne dela, jim je težko, niso zadovoljni, pa se eni usodi prepustčajo in čakajo, da Bog vse uravna, drugi so pa bolj nesterpljivi in mislijo, da morejo s svojo voljo in s svojimi deli tečaj usode premeniti. Med te gre tudi tiste šteti, ktere odvrčajo od Stepana prevarjene želje in nade, ali pa razžaljenje in kervna osveta. Reči moram: bojim se za Dušana. Kjer se strasti skrivajo za pamet, kjer je težko spoznati od ljubezni do roda do roda kervavi duh osvete, kjer zmedene svete dolžnosti razsodbe čakajo od človeške slabosti, tam bi bilo tudi skušenemu možu, v katerem strasti molčé, težko premagati in na pravem potu ostati. Ena zvezda naj ga vodi: oče je sinu prva svetinja, greh proti očetu je seme nesreče, in vsa beda, ki prihaja iz samovolje, pada na glavo samovoljniku in vsa kletev na njegovo dušo.“

(Dalje prihodnjič.)

Mythologične drobtine.

(Po narodnih pripovedkah naznanja Dav. Terstenjak.)

0 bezu.

Bez (bezovec, Hollunder) ima dvojno simboliko. Pod bezovec pokapajo babičke bolezní, in bezovo vejo vsajajo radi za hlevom, da kuga živini ne škoduje. Pred bezovcom, pravi Slovenec, se mora klobuk z glave vzeti, ker zavoljo svoje ozdravivne moči je velike časti vreden. Kedar mertveca na pokopališče peljajo, si hlapec bič na bezov gajznak natakne, ker se bezovca, pré, hudi duhi bojé. Kar drugi slovanski narodi o bezovci verujejo, najdeš pri Hanuší (Wiss. des slaw. Myth. str. 229, 328) in kar sorodni stari Prusi in dnešnji Litvani, najdeš pri Schwenku, (Mythol. der Slawen, str. 310).

0 leski.

Čul sem strica praviti, da je hlapec, kateri ni rad po noči doma spal, „po lešnjake hodil“. Lešnjak je toraj erotičen symbol. Pravijo tudi, da v lesko nikdar ne vdari, ker si je divica Marija pod njo počivala; ravno tako tudi v gaber ne. Iz leske se reže bajanica (Wünschelrute), s katero se lahko do zakopanih denarjev pride. Stari Čehi so, kakor Hajek piše (II, 170), pri kronjanju pred kraljeve noge vsipali bokal lešnikov in so s tim hteli svojo ljubezen in voščilo sreče izraziti.

Ajant.

(Žaloigra, ki jo je spisal Sofokles; poslovenil M. Kr.)

(Dalje.)

Ajant (pride).

Ajant. Češčéna si, Atena, dete Zénovo,
Kak verlo si pomóгла! jaz pak venčal bóm
Te s plenom čistozlatim za ta bogat lov.

Atena. Lepó si rekel; al povej mi vendar to,
Al pri Argejcih si kaj dobro meč opral?

Ajant. Ponašam s tem se, in da sem, nič ne tajím.

Atena. Al nad Atrejca tudi si zavihtel meč?

Ajant. Nič več ne bota sramotila Ajanta.

Atena. Mertvá sta moža po tem takem, kar si djal.

Ajant. Mertvá naj moje zdaj orožje jemljeta.

Atena. Že prav; al kaj pa, kako je Laertov sin,
Kaj njemu si nagodil, al ti je usél?

Ajant. Za zvitega lisjaka prašaš, kaj je ž njim?

Atena. Dá, za Odisa, tvojega nasprotnika.

Ajant. Jetnik naj ljubíš, o gospá, mi notri on
Sedí; nikakor nočem, da mi že umrè.

Atena. Poprédno kaj doveršiš, kaj še več dobiš?

Ajant. Popredno za stebèr od hiše privozlán —

Atena. Kaj boš počenjal z revežem še huđega?

Ajant. Ne pogíne mi po herbtu zbičan do kervi.

Atena. Nikár z nesrečnim tako grozno ne ravnáj.

Ajant. Po tvoje bodi, o Atena, drugo vse,
Al on naj tako pokorí se, ne drugáč.

Atena. Pa rabi róko, ker te veselí ta čin,
Od tega, kar namérjaš, nič ne odjenjúj.

Ajant. Jaz grem na delo; ti pa, prosim, daj mi to
Da vedno taka boš mi soboriteljka. (Odiáe.)

Atena. Poglédj, Odisej, kákošna je božja moč;
Kdo bi ti bil od tega moža, dokler zdrav
Je bil, bolj móder al previden našel se?

Odisej. Jaz ne poznám nikogar; ali smili se
Mi grozni revež, da si je sovražnik moy,
Ker ga je zla usóda tak okóvala,
V njegovi zgodi zgodo lastno gledajóč,
In vidim, da smo vsi, karkoli nas živi,
Samó podobe puhle, prazna senca le.

Atena. Zatorej to spoznavši ne izusti sam
Prevzetnosti nobene proti nebesčanom.
Ne bodi preošaben, ako imaš več
Močí v rokáh al več bogastva kakor drug;
En dan podere vse človeško ino spet
Na novo vzdigne, in bogóvi ljubijo
Pošténe in sovrážíjo huđóbnéže.

(Oba odideta; kor pristopi.)

Kor. Telamónov sin, ki za sedež imaš
Na okolo oblit Salaminski okraj,
Če se dobro godí ti, vesel sem;
Če pa pride na te al od Zena udar,
Al od Danajcov huđ in černiven osír,
Me velika britkost spreletí in pogled
Mi je plah kot okó golobice.
Tako tudi nocoj te pretekle noči
Nam je šunder in hrup z ogovarjanjem zlim
Oglušaval uho:
Da na pašnik si šel, preceptávan od konj,
In si Danajcom tam vso živino poklal,
In kar bilo je še priborjenih jim čred
Z bliščečim orožjem pogubil.
Izmišljuje si to ino take na sluh
Govórice Odis vsem slednjim šušnjá
In verjame se mu,

Ker o teb' govori zdaj verjetne stvari,
In ki čuje, se vsak, zdaj bolj ko poprej,
Veseli, sramoteč tega tvojega zla.
Ker le težko zgreši, ki strelico napne
Na visoke ljudi; če pa tacega kaj
Bi o meni kdo čul, bi nikdo ne verjel.
Al za tem, ki ima, se ti plazi zavid,
Da si mali so si brez velikih le
Omahljiva in kar nezanesna obran.
Najbolje je to, da podpirata se
Medsebo obá: mogočen in slab.
Al brezumnim ljudem se nikakor ne da
Dopovedati teh resnica besed.
Le taki ljudje razupivajo te,
In brez tebe, o kralj, mogoče nam ni
Obraniti se teh zlih govoric.
Ker kakor zgubiš se jim ti iz oči,
Pa čekečejo tak, kakor ptičekov trop,
Kedar jastroba ni,
Al umolknil bi ustrašivši se prec,
Kakor hitro bi ti prikazal se jim. — —
Ali je bikosukavka Artemida —
O grozoviten glas, o
Oče moje nečasti!
Nagnala te nad vkupno govejo živino,
Gotovo za brezplodno kako zmaganje,
Vkanjena al za dari
Pri slavnem plenu ali pa lovu košut;
Ali pa je imel železnooklepni Enjal
Od skupne borbe kako pritožbo in je
Sram opral si z nočnim kovarstvom.
Nisi pri svesti še toli na stran zašel,
Sin Telamonov, ko zdaj,
Kdar nad črede ropil si.
Ta bol je vira božjega; toda Argejcov
Hudobni govor, Zen in Feb, odstranita;
Če pa obrečeta te
Z besedo lažno velika kralja skrivaj,
Al pa rodú Sisifljega groznega kralj,
V šatore broodne dalje ne vpiraj oči,
Steri mi to zlo govorico.
Dvigni se s sedeža, daj, od tod, kjer predolgo
Le počivaš v počitku, ki je zlega poln,
Plam nesreče do neba podpihavajoč.
Sovrag derzno korači
Po blagsapnih globelih
Neplah, vsi krohota je
Z jeziki te žalijo,
Al bol mene terpinči.

(Dalje prihodnjič.)

Narodna pesem.

(Zapisal v Škofjem gradu pri Zagrebu Ivica Tkalčić.)

Oj meseče! nemoj zalaziti,
Dok ne zajdem, kamo sem nakanil,
Gde rožmarin do kolena raste
I pšenula junaku do pasa.
U pšenuli zdenac vode hladne,
A na zdencu stoji momče mlado,
Onde stoji, onde suze roji,
Suze roji a godine broji!
Nabrojil je dvadeset godinic:
„Tomu ima dvadeset godinic,
Kak se ne sem junak oženio
Ženil bi se, ženiti se ne ču,
Dragu imam, drage mi ne daju.
Nedragu mi daju, nedrage im ne ču.
Od nedrage silno blago kažu,
A od drage ali nigde ništa.
Rajši s dragom po gori hodio,
Neg z nedragom po belih gradovih;
Rajši z dragom 's lista vodu pio,
Neg' s nedragom iz kupice vince,
Rajši s dragom na kamenu spao,
Neg' s nedragom na mehkih pavuljkah.

Besednik.

Kratek popis cesarstva avstrijskega sploh in njegovih dežel posebej. Za niže gimnazije in niže realne šole sestavil L. vitez Heufler, poslovenil M. Cigale. Na Dunaju v zalogi šolskih bukev 1861. — Pod tim naslovom je ravno kar na Dunaju na svitlo prišla knjiga, ki je ravno tako imenitna po svojem bogatem zapopadku, kakor je izverstna tudi po lepi besedi, v kateri je pisana. Pri sestavi tega zemljopisa je podpiralo g. pisatelja mnogo zvedenih mož iz vsih avstrijskih dežel, ki so delo še pred natisom pregledovali in popravljali; zato se pa odlikuje tudi med vsimi enacimi deli po svoji natančnosti in zanesljivosti in spada med najboljše šolske bukve, kar jih imamo v nemškem jeziku za gimnazijske in realne šole. Toliko večje je naše veselje, da je nam bivše c. k. ministerstvo za poduk tudi slovensko prestavo te prelepe knjige oskerbelo, ki se bo gotovo vsakemu bravcu prikupila. Kar se tiče prestave, moramo očitno izreči, da je doslej še nismo brali knjige, da bi bila tako verno po pervopisu posneta, pa vendar v tako gladki in vsakemu bravcu lahko umevni besedi poslovenjena. Zdi se nam pravo mojstersko delo, ki mu nič ne manjka, kakor to, da se vpelje že prihodnje leto v naše šole. Ta izverstna prestava na novo spričuje, kako bogata je slovenščina v domačih izrazih za naj različniše predmete; kdor ni gluhi in slep za vse, kar je slovensko, mora spoznati, da slovenščina za vpeljavo v gimnazije in realke ni več tako neugodna, kakor naši sovražniki trabazgajo, in da je le dobre volje potreba, pa bo šlo, da bo veselje, brez da bi kultura škodo terpela. Sposobnih učiteljev nam ne manjka, samo na domače gimnazije jih je treba poklicati; s potrebnimi šolskimi bukvami bomo pa tudi kmalo zasokerbljeni, ker štejemo skoraj za vse znanstvene razdelke dosti bistroumnih glav med našimi učitelji. Naj nam nevtrudljivi g. Cigale, ki je pričujočo knjigo tako izverstno podomačil, kmalo tudi za druge razrede zemljopisne bukve posloveni, da bi se zraven slovenščine vsaj kmalo tudi zemljopisje in zgodovina in kerščanski nauk mogli razlagati v domačem jeziku. — Knjiga, v osmerki natisnjena, šteje 383 strani in velja terdo vezana samo 85 nkr.

* Še ni zacelela rana, ki jo je celemu slavenstvu vsekala smert preslavnega poljskega zgodovinarja J. Lelevela, ki je moral v pregnanstvu daleč od svoje domovine položiti svoje kosti k pokoju in že spet stojimo nad grobom možá, ki je bil vse svoje moči posvetil preiskovanju starodavne zgodovine matere Slave. Umerl je preslavni pisatelj slavjanski Pavel Jožef Šafařík, kterega ime slovi od enega konca omikanega sveta do drugega. Zgledal je beli svet med brati Slovaki pod Tatrami l. 1795 v času, ko še slovanstvo ni štelo nobenih prijateljev, sovražnikov pa brez števila. Narodi slovanski — piše česki „Pozor“ — razkropivši se po vsem svetu, so večidel pozabili, da jih je rodila ena mati, da so si bratje iz ene matere. Sinovi se niso glasili k svoji materi; njen dom je opusteval, deca so pa postajale sužnje sovražnikom. Čeh, Polak, Rus, Jugosloven se niso poznali in tudi niso hteli poznati, da so ena kri. Sosedji so se posmehovali neslogi in ščuvali eden rod zoper drugega. Osemdeset milijonov ljudi, ki so pol Evrope obdelali s svojimi rokami in zarodili s svojim potom, ki so skoz mnogo stoletij odbijali napade divjih Tatarov, Mongolov in Turkov na Ev-

ropo, je bilo obsojenih, naj zginejo, kakor kamen, veržen v globočino morsko. Pa človek obrača, Bog oberne. On je zbudil slovanstvu sinov, kterim je v serce rezala britka osoda njih bratov. Med temi eden pervih je bil tudi Šafařík. Presunjen z boleščjo nad osodo slovanstva in navdahnjen z ljubeznijo k milijonom svojih bratov, je daroval vse svoje življenje narodu ter mu posvetil vso svojo delavnost, katero bodo blagoslavljali tudi naši najpozniši zanamci. Nevmerjoči Šafařík je odgernil Evropi staro zgodovino Slovanov in jo prepričal, da imajo tudi Slovani svojo bogato minuloost in svojo prihodnjost. Šafařík je raznim slovanskim rodovom odkril njih starodavnost ter jim naznačil njih osode. „Vsi ste bratje! Ljubite se med seboj!“ jim je klical ves navdušen. In njegova beseda ni udarila ob terdo skalo in serce je razumelo glas velikega buditelja slovanske uzajemnosti. — Njegov pogreb 28. junija je bila velika narodska godovnica, pri kateri so bile namestovane vse slovanske plemena, izmed nas po slovečem rojaku in pesniku g. Tomanu. „Spi klidný (mirni) sen, naš drahý oslavence! — kličemo tudi mi s Pozorom — Jmeno tvoje bude naši utechou (tolazba), bude naši chloubou (slava), bude hlasem každému (vsakemu) srdci slovanskému přimlouvajícím (kličejočim): „Jsem synem rodné matki vlasti i synem slovanstva, každý Slovan jest mi bratrem; co bratři snašejme se bratrsky a milujme se bratrsky.“

* Čeravno so današnji nemirni in negotovi dnevi jako neugodni za tibe slovstvene dela, naša leposlovna literatura vendar ne zastaja, timveč se bolj in bolj pomnožuje. Ravno kar smo zvedeli, da je doveršil naš visoko cenjeni pesnik g. Fr. Cegnar spet novo prestavo Schillerjevih tragedij, namreč Vilhelma Tella, ki se je izmed vsih dramatičnih del odraščeni mladini skoraj najbolj prikupil. Potem se pa misli naš nevtrudljivi pisatelj klasičnih del slovanskih rodov lotiti, da soznani ž njih krasoto tudi slovensko mladino. Naj bi si prizadevali po g. Cegnarjevem izgledu tudi ostali slovenski pisatelji, da se s časom slovenski mladini priskerbi prav mnogoverstno, zanimivo in tečno berilo. — Jugoslovenska akademija veselo raste. Ravno je zanjo daroval g. A. Vranicani in g. baron Prandau vsak po 10000 gold. — Prezvizišeni škof J. Strossmajer je odredil spet 1000 dukatov tistemu, ki napiše povestnico jugoslovenskega naroda in 100 dukatov pa pisatelju horvaškega državnega prava. Slava njegovi brezmerni darežljivosti za jugoslovenski narod! — Da je bila cena našega velikega nemško-slovenskega besednika znižana na 4 gld. je gotovo vse Slovence razveselilo, kakor jih je užalostilo naznanilo, da se ga je doslej še le blizo 300 iztisov razprodalo. Vzrok te slabe razprodaje po naših mislih pa ne leži v previsoki ceni knjige ali v mlačnosti Slovencev, ampak samo v tej okolšini, da se ne dobiva nikjer drugod, kakor v sami kn. škofijski pisarnici v Ljubljani. Ali ni mogoče, da bi se dobival „Besednik“ in „sv. pismo“ tudi po ostalih slov. mestih? Nju razprodajo za Goratan bi „družba sv. Mohora“ gotovo rada prevzela iz ljubezni do mile slovenščine.

Listnica. G. J. K. Preserčna hvala, kmalo pismeno; g. L. G. Se kmalo natisne; J. G. Konec ni došel; g. G. Kr. Prejeli. Premenjave nadpisov za šolske praznike prosimo vsaj do 25. t. m., da kak list v zgubo ne pride. Vredn.

Pridjana je 7. pola Marije Stuartove.